

EDİTÖR'DEN

Din üzerine yapılan bilimsel incelemeler, tarih boyunca dinin, insan, toplum ve kültür üzerinde çok geniş kapsamlı etkilerinin bulunduğunu göstermekte; bu bakımdan, dinin anlamı, kaynakları, çeşitli formları ve etkilerini bilimsel olarak incelemek çok önemli olmaktadır. Bununla birlikte, dinî inanış, uygulama, yaşantı, olgu ve süreçleri incelemek üzere geliştirilmiş genel geçerli evrensel bir bilimsel yaklaşım modeli bu güne kadar ortaya konmuş değildir. Tersine, çok çeşitli paradigmlar ve teoriler üzerine bina edilmiş farklı yaklaşım şemaları, yöntemleri ve teknikleri mevcut olup; esasen, bu amaçla farklı bilimsel disiplinler ortaya çıkmış bulunmaktadır. Kaldı ki, dinin sözü edilen bu çok çeşitli kuramlar, yöntemler, teknikler, modeller ve disiplinler aracılığı ile bilimsel perspektiften incelenmesi hususu da anlaşılan oldukça uzun ve karmaşık bir evrim süreci sonucunda erişilmiş bir olgudur. Zira, insan toplumlarında dinle ilgili bilgiler uzun süre mitolojik bir karaktere sahip gözükmüş, zamanla normatif teolojiler ortaya çıkmış; daha sonra buna spekülâtif din felsefeleri eklenmiş ve nihayet din ancak modern dönemde çok çeşitli disiplinler aracılığıyla analitik ve sistematik bilimsel incelemelere ve hattâ disiplinler-arası yaklaşımlara konu teşkil etmeye başlamıştır. Esasen süreç, günümüzde tüm hızıyla devam etmektedir.

Öyle anlaşılmaktadır ki, ilkel insan dinini kolektif bir düzen içerisinde ve monistik, mistik ve mitolojik bir din ve dünya görüşü ortamında yaşamıştır. Antik dönemde bu din ve dünya görüşünün mistik ve mitolojik vurguları güçlenmiştir. Orta Çağ'ın aşkın ve evrensel dinleri ile birlikte kolektiflikten ve hatta mitolojiden sıyrılmaya ve kendi ferdiyetini keşfetmeye başlayan insan, dinini de aşkın Tanrı ile ilişkileri çerçevesinde belli bir dinî ümmet ve onun ilâhiyat sistemi çerçevesinde yaşama yoluna girmiştir. Bununla birlikte, Orta Çağın dünyaya karşı belli bir olumsuz tutum çerçevesinde kendi içine kapanık karanlık ortamının dogmatizm, skolâstisizm ve fanatizmi, normatif, küllî, tekelci ve apolojetik ilahiyat anlayışının giderek güç kazanmasına ve ilahiyat ilminin başta vahiy olmak üzere belli otoriteler etrafında kurumlaşıp sistemleşerek gelenekleşmesine pirim vermiştir. Geleneğin sultanı altındaki bir dinî ve sosyo-kültürel ortamda, din konusuna analitik, eleştirel, şüpheci, akılcı ve natüralistik yaklaşım eğilimleri giderek kısırlaşmaya yön tuttular. Zira ancak geleneksel, kolektif ve tekelci karakterli bir dinin değişime uğrayarak bireyselleşmeye imkân verdiği ve sekülârizasyonun ortaya çıktığı toplumlardadır ki, din konusuna analitik, eleştirel, şüpheci, akılcı ve natüralistik yaklaşım eğilimleri de filizlenmeye ve hatta zamanla atılım yaparak gelişip güçlenmeye meyledebiliyorlar.

Nitekim Hristiyan Batı dünyasında din bilimlerinin gelişimi böyle olmuştur. Böylece, Orta Çağın sonlarına doğru ve özellikle de Rönesans ve Reform dönemle-

rinden itibaren, çok çeşitli iç ve dış dinamikler bağlamında, karanlıklar içerisinde yüzen Batının kendi içine kapanık durumu ve statik zihniyetinde çok önemli değişiklikler ve yeni gelişmeler gözlenmeye başlandı. Büyük coğrafi keşifler, sanayi devrimi, Aydınlatma hareketi, bilimsel ve teknolojik buluşlar, şehirleşme, eğitim, iletişim, vb. alanlarda kaydedilen yenilikler, buluşlar ve gelişmeler modern dönemde Hristiyan Batı dünyasındaki değişim sürecini giderek hızlandırdı. İnsan ve toplum hayatının din dâhil her kesiminde yankılar uyandıran bu yeni ve büyük değişimler, din konusuna bilimsel yaklaşım çizgisinde de yeni gelişmelere imkân sağladı. Zira geleneksel Hristiyan ilahiyat ilmi bu değişim, dönüşüm ve gelişimler ve bunlara bağlı olarak ortaya çıkan sorunları sağlıklı bir biçimde anlayıp açıklayabilecek ve çözümler üretebilecek durumda değildi. Dinin bilimsel perspektifte incelenmesi bakımından, modern dönemde Batı'da kaydedilen gelişmeler ve çeşitli fikir akımlarına filoloji, edebî kritik, tarih, arkeoloji, etnoloji, antropoloji, sosyoloji ve psikoloji gibi pek çok modern bilim alanlarındaki yeni ve değişik görüş ve gelişmelerin eklenmiş olması kayda değerdir. Böylece, modern dönemde insanın kutsalla olan ilişkilerinin incelenmesi işi ne sadece ilâhiyatlar ve ne de metafiziğe kalmamakta; modern din bilimleri de olayda yerlerini almaya yönelmiş bulunmaktadır. Bu durum, din konusuna Orta Çağ ilahiyatlarında görüldüğü üzere tek bir din ve onun dinî inanış ve değerler sisteminden hareketle normatif olarak yaklaşma ve sadece filoloji ağırlıklı kutsal metin incelemeleri ve yorumuyla yetinmenin yetersizliğini de açıkça göstermiştir. Bundan böyle insan ve toplum tarafından yaşanan dine, olgusal, "*çoğulcu*", analitik, kritik ve sistematik bir metodolojik yaklaşım perspektifinde yaklaşma ve hatta onun eğitim-öğretimini de bu çerçevede düzenleme ve gerçekleştirme anlayışı giderek belli bir ilgi ve önem kazanmaya başlamıştır.

Modern dönemdeki bu hızlı ve köklü değişimlerin sadece Hristiyan Batı dünyası ile sınırlı kalmayıp, dünyanın neresinde olursa olsun tüm toplumlar, kültürler ve dinleri bir biçimde etkisi altına alarak geleneksel ve kalıplaşmış yapıları değişime mecburiyetleriyle karşı karşıya bırakmış olması kayda değerdir. Nitekim başta Türkiye olmak üzere, çağdaş İslam dünyası da bu değişim, dönüşüm ve etkileşimlerin dışında kalmamış ve hatta derinden etkilenmiş ve etkilenmeye devam etmektedir. Gerçi, İslam dünyasında dinin bilimsel incelenmesi, olaylar ve süreçlerin kendilerine has iç ve dış dinamikleri çerçevesinde oldukça değişik şekiller ve süreçlerde seyretmek suretiyle başlangıçtan günümüze uzanmaktadır. Miladî VII. yüzyılın başlarında inancı ve sisteminin temeline "*Tevhîd*" akidesini yerleştirerek ortaya çıkan ve oldukça süratli bir yayılma hızı gösteren İslam dini, mütereddit ruhları güçlü bir iman ışığı etrafında toplayıp birleştirmeyi başarmıştır. Buna bilimsel, sosyal ve kültürel alanlarda kaydedilen gelişmeler çerçevesinde Abbasiler döneminin ortalarında klasik İslam medeniyetinin teessüsü olgusu eklenmiştir. Bununla birlikte, İslam âlemi daha başlangıçtan itibaren önemli dinî, toplumsal ve kültürel değişim ve dönüşüm sorunları ile karşı karşıya kalmış ve esasen İslam dünyasında

ilmî gelişmeler de karşılaşılan bu sorunlara çözüm arayışlarının birer ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Anlaşılan İslam dünyasında zaman içerisinde kendi iç ve dış dinamiklerine göre oluşup şekillenen eğilimler, oluşumlar ve akımlar yine zamanla orada meydana gelen durum ve şartlara göre zayıflamış ve güçlenmiş, yeni durum ve şartlar yeni gelişme ve değişimleri beraberinde sürüklemiştir ve hatta sürüklemeye de devam etmektedir. Bu bakımdan, İslamiyet'i ve özellikle de konumuz bakımından İslam dünyasında kaydedilen ilmî gelişmeyi genel sosyo-kültürel bünye ve onun dinamiklerinden kopararak anlamaya çalışmak kadar, onu sürecin belli bir dönemine ve özellikle de gelişimin çok hızlı seyrettiği ilk birkaç yüzyıla indirgemek de oldukça yanıltıcı olmaktadır. Her halükârda, İslâm'da ilim hareketi hiçbir zaman merkezî bir otorite altında mutlak bir ayrımlaşma, iş bölümü ve uzmanlaşma düzeyindeki bir sistemleşmeye erişmedi. İslamî ilimlerin hemen hepsi, küllî bir eğilimle, durum ve şartlara ve kendi normatif değer yargılarına göre vukuu muhtemel olanlar da dâhil her çeşit meseleye el atma eğiliminde oldular ve hatta bir ölçüde bu gün de öyle olmaya devam ediyorlar. Öte yandan, Abbasîler döneminin ortalarından itibaren İslâm dünyasındaki duraksama ve gelenekleşmeye paralel olarak bilimsel gelişmede de belli bir durağanlaşma kendini göstermiştir. Bu çerçevede, her şeyden önce ilimde derlemcilik, eskinin tekrarı ve taklitçiliğe meylin kendini göstermiş olması kayda değerdir.

Gerçi "*icthâat kapısının kapandığı*" ifade edilen milâdî X. ve XI. yüzyıllardan itibaren İslam dünyasında statikleşmiş gelenek zincirini kırmak ve İslâm'da ilim hareketine yeniden bir canlılık kazandırmak için muhtelif "*ihya*" ve "*tecdit*" girişimlerine rastlanmıştır. Ancak, bunların hiç biri statükoyu değiştirecek bir güce erişememiştir. Esasen, bu şekli altında İslam ilminin de hep sınırlı sayıdaki belli çevrelerin ürünü olduğunu belirtelim. Zira geniş kitleler bir tür "*halk dindarlığı*" formu altında dinlerini kendi geleneklerine göre yaşaya geldiler. Bu bakımdan, onların içerisinde çıkan karizmatik önderler de hep yüksek entelektüel ürünler ortaya koyan tiplerden çok duygusal ve imajinatif yönleri güçlü sıradan halk tipi liderler oldular ve hatta olmaya devam ediyorlar. Daha yüksek düzeyli kurumlar olarak gerek Medrese ve gerekse de Tekke her yenileme teşebbüsü çerçevesinde kendilerini gelenek zincirine biraz daha kaptırdıklarından, oralarda da, şekilcilik, taklitçilik, ezbercilik ve aktarmacılık yaratıcı eğilimlere daima egemen oldu. Öyle ki, meselâ Osmanlı döneminde bilimin özellikle bir dönemden itibaren en çok şerhler ve haşiyeler düzeyinde ürünler ortaya koymuş olması kayda değerdir. Dinî düşünce donmuş, hoşgörü azalmış, mezhep çatışmaları artmıştır. Bu arada felsefeye karşı tepkilerin de giderek artmış olması kayda değerdir. Esasen bir görüşe göre İslâm dünyasında İbn Rüşd'den sonra felsefe hareketine pek rastlanmamış ve bu da fikrî durgunluğu artırmıştır. Böylesine bir ortamda toplum giderek kendi içine kapanıp statikleşerek her türlü ilerleme, yenilik ve değişmeye yabancı kalmış ve en küçük bir yeniliğin kabulü konusunda dahi tereddüt göstererek bunalım ve açmazlara sürüklenmekten

kurtulamamıştır.

Bu statik eğilimler ve kendi içine kapanarak açmazlara sürüklenişe, Batı'da Rönesans ve Reformla başlayan ve modern dönemde etkileri tüm dünyaya uzanan büyük değişim ve dönüşümlerin İslam dünyasına ve özellikle de Osmanlıya uzanan etkileri eklenince, önce duraklama ve daha sonra da çöküş süreci kendini iyice hissettirmeye başladı. Zira geleneksel toplum ve onun hayat tarzına nispetle oldukça yeni ve değişik bir yaşam, insan ve toplum anlayışı ve dünya görüşünü beraberinde getiren modern medeniyet, başta sanayileşmiş Batı ülkeleri olmak üzere, dünyanın tüm toplumlarının geleneksel yapısını, kültürünü ve dünya görüşünü derinden etkiledi. Bu etkiler, dünyanın tüm toplumlarının ve bu çerçevede İslam dünyasının geleneksel ve kurumlaşmış dinî inançları, uygulamaları, normları, değerleri ve kültürleri üzerinde çok derin yankılar uyandırdı. Bu duruma bir çare üretmek üzere girilen tüm modernleşme, yenileşme ve reform hareketleri de son tahlilde normatif çizgilere takılıp kaldı. "Eski" ile "yeni" yahut "geleneksel" ile "modern" ya da "yerli ve otantik" ile "aktüel ve gerçek" arasında denge kurulamayarak değişme güçlüklerinin neden olduğu uyum ve uyumsuzluklar çerçevesinde toplumsal hayatın her veçhesinde anomalilere, ikilemlere, bunalımlara ve hatta patlamalara tanık olundu ve hatta olunmaya devam ediyor.

Anlaşılan İslam dünyasının çok köklü sorunları bu konuda çok yönlü ve sistemli çabalara ve özellikle de modern bilimsel çözümlemelere ihtiyaç duyuyor. Bununla birlikte, genelde İslâm dünyası din konusunda ilk dönemlerin geleneksel "İslâm ilmi"ne ziyadesiyle takılmış görünüyor. Nitekim modernist akım bunu aşmada oldukça zorlanmış ve esasen o belli bir entelektüel düzeyi de pek aşamadığından etkileri oldukça sınırlı kalmış görünüyor. XX. yüzyılda ve özellikle de onun ikinci yarısından sonra sahnede daha çok görülmeye başlayan siyasal ve radikal İslamcı akımların militan ideolojik vurguları ve sloganları ise İslam dünyasının karşı karşıya bulunduğu ikilemler ve açmazları daha da artırmaktan başka pek bir işe yarıyor görünmüyor. Keza modern din bilimlerinin özgün ve düzeyli metodoljik yaklaşım çerçevelerini, sorunların bilimsel analizi ve bu yolla çözümler üretmek üzere devreye sokma konusunda da ciddî bir niyet ve kararlılık gözlenmiyor. Yine de, tüm gelenekçi eğilimlerine ve gelenek ve değişimin neden olduğu bu tepkisel krizli ortama rağmen, çağdaş İslam dünyası bir şekilde değişime uğramaya da devam etmekte; ancak, anlaşılan süreç, çok yönlü ve çok çeşitli şekiller ve görünümeler altında işlemektedir.

Nitekim çoğunluğu Müslüman bir ülke olan Türkiye de sürecin içindeki yerini almış bulunmaktadır. Hatta çeşitli Müslüman ülkeler ve toplumlar arasından sadece Türkiye Cumhuriyetinin çok büyük bir azim ve kararlılıkla çağdaşlaşmayı ve bunun temel bir ön şartı olan lâikliği seçtiğini önemle belirtmek gerekir. Nitekim Türkiye'de din beşerî ve sosyal hayatın bir gerçekliği olarak görülmek suretiyle onun işlerinin

düzenlenmesi başıboş bırakılmak yerine genel idare içinde Diyanet İşleri Başkanlığına bırakılmakta, aynı şekilde din eğitimi ve öğretimi de sisteminin içindeki yerini almaktadır. Esasen, Türkiye'de yüksek din öğretimi de öyle olmuştur. 1924'deki Darülfünun İlahiyat Fakültesi tecrübesini takiben, 1949'dan itibaren İlahiyat Fakültesi üniversite çatısı altındaki yerini almış; hatta zaman içerisinde sayısı giderek artmıştır. Ancak, din eğitimi ve öğretiminin ve özellikle de dinî yüksek öğretimin ve dolayısıyla da ilâhiyat bilimlerinin kalitesinin belli bir geleneksel bilgi düzeyini aşarak bilimsel bir derinlik ve sistematığa ulaşması için kat edilmesi gereken daha çok uzun bir yol ve çözümlenmesi gereken birçok sorun kalmıştır. Geleneksel, normatif ve apolojetik formu altında İslam ilahiyatı ilk dönemlerde oluşan ve statikleşip standartlaştırılan şekli altında derlenip günümüze aktarıldığında hızla değişen ve gelişen toplumun manevî ve dinî ihtiyaç ve beklentilerine cevap verememekte; bu da toplumda "*çarpık*" dinsel arayışlara, çatışmalara, ikilemlere ve bunalımlara kapı açmaktadır. Zamanla bunun aşılabacağı ve İlahiyat Fakültelerinin, ilâhiyat ve din bilimlerinin giderek kendilerini daha çok kabul ettirmesi suretiyle özgün ve düzeyli bilimsel ve düşünsel yaklaşım perspektifleri ve bu çerçevede ortaya konulacak olan bilimsel ürünler aracılığıyla, Türk toplumunun karşı karşıya bulunduğu devasa sorunların çözümüne olumlu katkılarını sürdüreceği ümit edilmektedir. Esasen bu, kanaatimizce, çağdaş Türk toplumunun geleceği bakımından hayati bir önem de taşımaktadır.

Zira çağdaş dünyada bilim ve teknoloji alanındaki göz kamaştırıcı başarılar ve özellikle iletişim alanındaki büyük gelişmeler çok hızlı ve köklü değişimleri de beraberinde getiriyor. Bu bakımdan modern sanayi toplumu "*bilgi toplumu*" şeklinde de nitelendiriliyor ve hatta bu toplum tipinin "*post-modern*" denilen yeni bir çağın başlangıcına işaret ettiği öne sürülüyor. Yeni oluşmakta olan toplum tipine "*iletişim toplumu*" diyenler de bulunuyor. Bilim ve teknoloji bu toplumda modern sanayi toplumuna göre çok daha merkezî bir yer işgal ediyor. Zira bu toplumda bilimsel araştırma, bilimsel üretim ve bilimsel insan gücü başlı başına bir sektör oluşturarak ön sırada yerini alıyor. Bilgi birikimi devasa boyutlara ulaşıyor. Bilgiye ulaşmak ise bilgisayarlar ve internet gibi yeni teknolojilerle hem çok kolaylaşıyor, zenginleşiyor ve en önemlisi oldukça çabuklaşıyor. Yeni toplumu karakterize eden en önemli hususiyetlerden biri de tüm toplum kesimlerinde yaygın ve oldukça kaliteli bir eğitim-öğretimi gerçekleştirmiş olmasında toplanıyor. Yeniçağ, iletişim sisteminde görülen dev değişikliklerle "*küreselleşme*" denilen ve ekonomik olduğu kadar siyasal, teknolojik ve kültürel yönleri de bulunan çok boyutlu bir olgu ve gelişmeyi de beraberinde getiriyor. Ulaşım ve özellikle de elektronik iletişim, dünya ölçüsünde, kişi ve toplumların yaşamını bir biçimde etkileyip değiştiriyor. İlişki biçimleri, gelenekler, kültür, kişi ve toplum hayatının hemen her cephesi bütün bu olgu ve değişimlerden etkileniyor. Yeni uyum ve hatta uyumsuzluk süreçleri kendini gösteriyor. Toplum kültürü ve hayatıyla sarmaş-dolaş bir halde hayatiyet bulan dinî

yaşantı ve kültürün bu değişimlerden derinden etkilendiğini önemle belirtmek gerekiyor. Bununla birlikte, bilimi sadece kitaplardan elde edilen hazır bir "malumat yığını" zanneden durgun ve hantal zihniyet, bu değişim ve dönüşümleri idrakten aciz ve seyirci kalmakta ve karşı karşıya kalınan sorunlara en çok yüzeysel, taklitçi ve hatta "sahte" çözümler üretebilmektedir.

Esasen günümüz Türk toplumunda din ile ilgili sorunlar toplum hayatında kendilerini giderek daha güçlü bir biçimde hissettirdikçe dinin bilimsel incelenmesi ve bu esaslar çerçevesinde öğretilmesine olan ihtiyaç da artıyor. Bu ihtiyaç uygun biçimde karşılanmadığı takdirde değişimin anomi ortamının yeni ikilemlere, çarpıklıklara ve hayal kırıklıklarına yol açtığı gerçeğini gözden uzak tutmamak gerekiyor. Bu bakımdan, insanlarımızın din anlayışları ve dünya görüşlerinin olumlu biçimde şekillenmesinde ilahiyat bilimi, öğretimi ve özellikle de modern din bilimine önemli görevler düşmekte; bu çerçevede dinin modern bilimsel ve pedagojik esaslara göre öğretimi ve bu yöndeki atılımlar çok büyük önem taşımaktadır. Aksi halde, bunalımlı ortamın sürprizlerine şaşmamak gerekiyor.

İlahiyat öğretimi ve genel olarak toplumun din konusundaki eğitimi ve bilgilendirilmesi bakımından din üzerine bilimsel inceleme, araştırmalar ve yayınlar ve bunların kalitesi de çok büyük bir önem taşıyor. Esasen dinî tecrübenin çok boyutlu olduğu ve onun "bilgi boyutu"nun ihmali mümkün olmayan önemli bir yönünü oluşturduğu da çok iyi biliniyor. Din öğretiminin ve toplumun dinî eğitim ve bilgi düzeyinin yükseltilmesi, çeşitli toplum kesimlerinin din konusunda sağlıklı bir biçimde bilgilendirilmesi, aydınlatılması ve eğitilmesi bakımından İlahiyat Fakültelerine çok büyük görevler düşüyor. Bu yapılmadığı takdirde boşluğun "türedi" kişi, gurup, oluşum ve yayınlarca doldurulmaya kalkışıldığı ve bunun da çoğu zaman "çarpık" gelişmelere kapı açtığı gözleniyor. Öyle ki, Türkiye'de ilahiyat öğretimi ve bilimine uzun yıllar emek vermiş bulunan H. Z. Ülken, özellikle popüler dinî yayınlar konusunda, onların genel karakterleri itibarıyla yüzeysellikleri ve fanatizmi artırdıkları düşüncesiyle kötümserliğe sürüklenmiş görünmekte; ancak, *Felsefe Arkivi, İlâhiyat Dergisi*, vb. yayımları ciddî bulmaktadır.(Bk.: Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, İstanbul: Ülken yayınları, 1992, s. 498) Her halükârda, çok büyük çoğunluğu Müslüman olan Türk toplumunda din konusunda geniş kitleler genellikle sözlü kültüre dayalı kulaktan dolma bilgiler, türedi otoritelerin görüş, fetva ve yönlendirmeleri veya bir bölüm en çok yüzeysel ve derleme popüler dini yayınlardan edindikleri bilgilerle davranıyorlar. Bütün bunların ciddî sorunlara ve hatta çarpıklıklara, ikilemlere ve açmazlara yol açtığı önemle vurgulanmalıdır.

Bütün bunlara çözüm arayışları bağlamında İlahiyat Fakülteleri ve onların bilimsel esaslara dayalı nitelikli yayınlarına önemli işlevler düşüyor. İlahiyat Fakültelerinin pek çoğunun bir dergisi bulunuyor. Onlar ayrıca çeşitli yayınlar da gerçekleştiriyor. İlahiyat Fakültesi dergilerinin büyük bir bölümünün en azından ulusal

düzeyde “*hakemli dergi*”ye dönüşmüş olmasını kayda değer bir gelişme olarak belirtmek gerekir. Nitekim “*Bilimname*” de öyledir. Esasen Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin kendi adıyla adlandırılan bir dergisi de mevcuttur ve kanaatimizce onun da bir ilk planda ulusal hakemli dergi olarak yayınlarını sürdürmesi uygun olur. Hatta yine kanaatimizce bu dergilerin uygun sürede kat edecekleri aşama ile ulusal düzeyi aşarak uluslararası düzeyde indekslere giren hakemli dergiler statüsüne yükselmeleri de elzemdir. Nitekim çağdaş dünyada Türkiye’deki gelişmiş bir İlahiyat Fakültesine düşen de budur. Bunun için bilimsel düşünceye, bilimsel inceleme ve araştırmaya ve bunların eğitime daha çok önem verilmeli, çağdaş ve aydın ilahiyatçı bilim adamları gerçek problemlere el atan, bilimsel projeler üreten ve gerçekleştiren, bilimsel metodolojiyi önemseyen ve hakkını vererek kullanan ve bu çerçevede bilimsel araştırma ve incelemeler yapan, eleştiren, analiz eden ve hatta bilimsel ölçütlere uygun kritik ve sentez gücüne sahip, sorunları seviyeli bir ortamda ve üslupta tartışan, fikir alış verişini önemseyen, bilim etiği normlarına göre davranan, teorik, metodolojik ve fikrî yönü düzeyli ve dolayısıyla da dünya ölçüsünde seviyeli fikirler üreten ve kaliteli bilimsel aktivite ve yayınlar yapan dinamik kadrolar olmalıdır. Şüphesiz bunlara erişmek için aceleci davranmanın yahut ümitsizliğe kapılmanın bir anlamı da yoktur. Ancak bunları hafife almanın yeni ve sürprizli gelişmelere kapıyı daima açık bulundurduğunu da gözden uzak tutmamak gerekir.

Prof. Dr. Ünver Günay
Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi